

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
ПРИРОДНИЧИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ФІНАНСІВ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова приймальної комісії

Миколаївського національного університету
імені В. О. Сухомлинського

В. Д. Будак

2023 року

**ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
ІЗ ПРОФІЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН
ДЛЯ ВСТУПУ НА НАВЧАННЯ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ
НАУКОВОГО СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ В ГАЛУЗІ СОЦІАЛЬНИХ
ТА ПОВЕДІНКОВИХ НАУК**

ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ

051 ЕКОНОМІКА

Розглянуто та схвалено
на засіданні приймальної комісії
МНУ імені В. О. Сухомлинського
(протокол № 4 від «26» 04 2023 року)

Приєм на навчання за науковим ступенем доктора філософії в галузі соціальних та поведінкових наук здійснюється на конкурсній основі за результатами фахового вступного випробування.

Вступники проходять іспит в обсязі програм рівня спеціаліст та ступеня магістр.

Розробник програми додаткового вступного випробування:

доктор економічних наук, професор

Т.В. Стройко

Завідувач кафедри _____

Н.В. Данік

Декан факультету
(відповідальний за результати роботи)

А.В.Курчатова

Затверджено на засіданні кафедри економіки, менеджменту та фінансів

Протокол № 10 від «28» березня 2023 року

Затверджено на засіданні Вченої ради природничого факультету

Протокол № 7 від «28» березня 2023 року

Зміст

1. Пояснювальна записка.....	4
2. Вимоги до проведення вступного іспиту	5
3. Критерії оцінювання під час вступного іспиту	5
4. Програмні положення	6
5. Перелік питань вступного іспиту.....	9
6. Список рекомендованої літератури та джерел.....	14

Пояснювальна записка

Програму фахового іспиту з економіки для вступу на навчання для здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі соціальних та поведінкових наук зі спеціальності 051 «Економіка» (згідно з Переліком галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів від 29 квітня 2015 року № 266) розроблено на основі освітньо-професійної програми підготовки докторів філософії відповідної спеціальності.

Програма визначає перелік питань, обсяг, складові та технологію оцінювання знань вступників на основі ступеня магістр під час вступу на навчання для здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі соціальних та поведінкових наук зі спеціальності 051 «Економіка».

Вступні випробування проводяться в обсязі навчальних програм з основних дисциплін навчального плану ступеня бакалавр і магістр – 051 Економіка.

1. Вимоги до проведення вступного іспиту

Фаховий іспит проводиться у формі усних відповідей на питання екзаменаційних білетів, складених відповідно до програми вступу на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі соціальних та поведінкових наук зі спеціальності 051 «Економіка».

Фаховий іспит містить комплекс кваліфікаційних завдань, які дозволяють виявити рівень підготовки, ступінь оволодіння професійними знаннями та уміннями.

Кожен білет складається з 3 питань. Відповіді оцінюються за кредитно-трансферною системою. Виконання завдань іспиту повинно мати виключно самостійний характер. Використання додаткових джерел чи підказування на екзамені забороняються.

Члени комісії повинні пам'ятати про необхідність підтримання на іспиті невимушеної, доброзичливої атмосфери, яка сприятиме спокійній підготовці аспіранта до відповіді. Водночас важливо органічно поєднувати на іспиті високу вимогливість і об'єктивність при оцінюванні, індивідуальний підхід до аспірантів при визначенні рівня їх знань.

2. Критерії оцінювання під час вступного іспиту

Критерії оцінювання визначаються наступним чином:

ЄВРОПЕЙСЬКА ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ECTS:

Національна шкала	„5” відмінно	„4” добре		„3” задовільно		„2” незадовільно	„2” незадов.
Шкала університету	90-100	80-89	70-79	65-69	60-64	35-59	0-34
Шкала ECTS	A	B	C	D	E	F	G
						З можливістю повторного складання	З обов'язковим повторним курсом

ШКАЛА ВИСТАВЛЕННЯ ОЦІНОК

Оцінка ECTS	Відсоток студентів, які зазвичай успішно досягають відповідних	ВИЗНАЧЕННЯ	За шкалою навчального закладу	
A	10	ВІДМІННО - відмінне виконання з незначною кількістю помилок.	Відмінно	90-100
B	25	ДУЖЕ ДОБРЕ - вище середнього рівня з кількома помилками.	Добре	80-89

C	30	ДОБРЕ - в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок.	Добре	70-79
D	25	ЗАДОВІЛЬНО - непогано, але зі значною кількістю недоліків.	Задовільно	65 - 69
E	10	ЗАДОВІЛЬНО (достатньо) - виконання задовольняє мінімальні критерії.	Задовільно	60-64
EX		НЕЗАДОВІЛЬНО - потрібно опрацювати перед тим, як отримати залік.	Незадовільно	35 - 59
X		НЕЗАДОВІЛЬНО - необхідна серйозна подальша робота.	Незадовільно	0-34

3. Програмні положення.

РОЗДІЛ 1. НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Структура національної економіки. Секторна, галузева та регіональна структури національного господарства. Структура економіки за видами економічної діяльності. Структурні зміни в економіці. Методи структурної політики. Критерії пріоритетності у структурній політиці. Стратегія структурних змін в економіці та критерії пріоритетності у структурній політиці.

Поняття державного сектора економіки. Ефективність державного сектору економіки. Установи сектора загального державного управління, джерела та порядок фінансування цих установ. Інституційні перетворення у національній економіці. Приватизація. Світовий та національний досвід реформування відносин власності. Основні напрями, принципи та пріоритети приватизації в Україні. Завдання та функції органів центральної влади щодо управління процесами роздержавлення та приватизації.

Етапи приватизації в Україні. Державна програма приватизації. Об'єкти та способи приватизації. Корпоратизація. Економічна безпека національної економіки. Різновиди безпеки. Концепція національної безпеки України.

РОЗДІЛ 2. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ ЕКОНОМІКОЮ

Держава як інститут реалізації суспільних інтересів. Економічні функції держави: формування правових засад функціонування економіки; емісія грошей; стабілізація економіки; антимонопольна діяльність держави; конкурентна політика. Управління державними корпоративними правами. Необхідність державного управління економікою. Об'єкти і суб'єкти державного управління. Управлінські відносини між суб'єктами та об'єктами. Основні риси державного управління. Ієрархія цілей. Стратегічні, тактичні і оперативні цілі державного управління та їх види. Органи державного управління в системі державного регулювання економіки України. Загальна організаційна структура управління національним господарством. Верховна рада як законодавчий орган управління економікою. Закони Верховної ради як правова база функціонування економіки. Роль основних

законодавчих актів у сфері економіки: закони про власність та підприємницьку діяльність; закони про функціонування фінансового сектору економіки; закони про зовнішньоекономічну діяльність; закони про добробут та соціальний захист населення.

Функції Кабінету Міністрів у сфері економіки як центрального органу виконавчої влади. Відносини Уряду з Президентом України та Верховною радою. Система і основні функції загальноекономічних міністерств (Міністерство економіки, Міністерство фінансів тощо).

Роль галузевих органів державного управління економікою (Міністерство промислової політики, Міністерство аграрної політики тощо). Роль місцевих органів влади в управлінні економікою.

РОЗДІЛ 3. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Сутність та показники економічного розвитку. Економічне зростання та економічний розвиток. Система показників кількісних змін економічного розвитку. Показники якісних змін економічного розвитку: індекс соціального розвитку, індекс розвитку людського потенціалу, індикатори сталого розвитку.

Сутність соціально-економічної стратегії. Визначення суспільних потреб та інтересів. Обґрунтування цілей. Стратегічна модель соціально-економічного розвитку України. Сутність поняття „прогноз”.

Прогнозування валового внутрішнього продукту. Прогнозування рівня інфляції. Система прогнозів економічного і соціального розвитку України.

Сутність поняття „програма”. Системний підхід у соціально-економічній політиці. Роль програмування в системі державного управління національною економікою. Співвідношення понять „програма” і „план”.

Форми поєднання прогнозу і плану (програми). Державна програма економічного і соціального розвитку України.

РОЗДІЛ 4. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Об'єкти та суб'єкти державного регулювання національної економіки. Моделі і методи регулювання економіки. Класифікація методів регулювання економіки. Державне регулювання економіки. Функції державного регулювання економіки. Досвід державного регулювання в країнах з розвинутими ринковими відносинами.

Регулятори і важелі антикризової політики держави. Державний бюджет як фінансовий план держави, його функції. Податки як інструмент державного регулювання економіки. Грошово-кредитне регулювання економіки. Стратегічні цілі грошово-кредитної політики: забезпечення повної зайнятості та підтримання стабільності грошової одиниці. Державна

інвестиційна політика. Управління державними інвестиціями. Бюджет як джерело державних капіталовкладень.

Науково-технічний прогрес як основний фактор економічного зростання. Інноваційна діяльність та інноваційна політика. Принципи державної інноваційної політики. Антимонопольна політика: сутність та необхідність. Природні монополії та особливості регулювання їхньої діяльності. Зовнішньоекономічна політика. Завдання та принципи зовнішньоекономічної політики. Регулювання зовнішньо торгівельної діяльності. Іноземні інвестиції та кредити. Регулювання іноземного інвестування та кредитування. Державне регулювання макроекономічних процесів. Сфера державного регулювання цін на товари та послуги. Інфляція як об'єкт державного регулювання.

4. Перелік питань вступного іспиту

5. Підприємство як суб'єкт господарювання. Поняття, цілі і напрями діяльності, правові основи функціонування.
6. Виробничий процес як основний вид операційної діяльності, його складові та принципи раціональної організації. Типи виробництва та їх техніко – економічне обґрунтування.
7. Сутність і змістовна характеристика інвестиційно – відтворювального процесу на підприємстві. Показники та методи оцінки ефективності виробничих інвестицій.
8. Досвід державного регулювання в країнах з розвинутими ринковими відносинами.
9. Державний бюджет як фінансовий план держави, його функції.
10. Науково-технічний прогрес як основний фактор економічного зростання.
11. Етапи приватизації в Україні. Державна програма приватизації.
12. Роль основних законодавчих актів у сфері економіки: закони про власність та підприємницьку діяльність.
13. Об'єкти та суб'єкти державного регулювання національної економіки.
14. Економічна безпека національної економіки. Різновиди безпеки.
15. Відносини Уряду з Президентом України та Верховною радою України.
16. Класифікація методів регулювання економіки.
17. Можливості попереднього діагнозу та методи ідентифікації кризових явищ різної глибини в умовах підприємств України: підходи, моделі, показники, технології отримання та використання інформації.
18. Персонал як основний ресурс підприємства та об'єкт партнерських відносин. Форми участі персоналу в капіталі та прибутку підприємства.
19. Загальна характеристика капіталу і виробничих фондів. Сутність і види капіталу
20. Суспільні форми організації виробництва та їх соціально – економічне значення. Спеціалізація як форма суспільного поділу праці.

21. Виробнича інфраструктура та її економічне значення.
22. Методика визначення показників економічної ефективності виробництва. Валова і товарна продукція, чиста продукція і чистий дохід, прибуток як показники ефекту, їх абсолютний і відносний розміри.
23. Економічна сутність оборотних фондів і фондів обігу, їх склад і структура.
24. Поняття інвестицій та інвестиційної діяльності. Закон України « Про інвестиційну діяльність».
25. Класифікація трудових ресурсів. Забезпечення аграрних підприємств трудовими ресурсами. Ефективність використання. Економічні показники ефективності використання трудових ресурсів.
26. Сутність та методи економічного аналізу. Загальна характеристика економіко – математичних методів. Навести приклади.
27. Мета створення державного сектору підприємництва. Управління державним сектором економіки : принципи та функції.
28. Місце малого бізнесу у формуванні регіонального ринку. основні форми, методи і засоби регулювання і підтримки малого бізнесу.
29. Суть інноваційної діяльності. Суть науково – технічного прогресу.
30. Поняття витрат виробництва і собівартості продукції. Суть собівартості продукції і характеристика її видів.
31. Конкурентоспроможність продукту (товару). Визначення критеріїв конкурентоспроможності.
32. Загальне середовище господарювання та його чинники. операційне середовище функціонування підприємства.
33. Цінова конкуренція і цінова конкурентоспроможність. Поняття мінімальної ціни і фактори підвищення цінової конкурентоспроможності.
34. Економічна свобода як основна передумова розвитку підприємництва.
35. Рушійні сили підприємництва. Принципи та передумови підприємництва.
36. Інтенсивність виробництва та її вплив на ефективність. Поняття економічного типу розвитку підприємства і характеристика його видів. Прискорення обороту авансових ресурсів та його вплив на інтенсивність і ефективність виробництва.
37. Закони організації виробництва та сучасності, принципи й методи управління операціями. Функції системи управління операційною діяльністю.
38. Проектний менеджмент як інструмент управління процесами проектування та створення операційної системи.
39. Принципи, види та методи планування виробництва. Взаємозв'язок між стратегічними, тактичними та оперативним плануванням операцій. Концепція стратегічного управління персоналом.
40. Організація і планування відтворення і використання виробничого потенціалу.

41. Типи антикризової реакції та антикризового управління. Характеристика основних етапів антикризового управління.
42. Формування систем оплати праці як чинника мотивації трудової діяльності персоналу підприємств. Державне регулювання оплати праці.
43. Середовище менеджменту людських ресурсів. Мотивація як фактор забезпечення успіху діяльності організації.
44. Склад і джерела фінансових ресурсів підприємства. Грошові потоки підприємства та їх оцінка з урахуванням фактора часу.
45. Структура національної економіки. Секторна, галузева та регіональна структури національного господарства.
46. Держава як інститут реалізації суспільних інтересів.
47. Сутність та показники економічного розвитку. Економічне зростання та економічний розвиток.
48. Структура економіки за видами економічної діяльності.
49. Економічні функції держави: формування правових засад функціонування економіки; емісія грошей; стабілізація економіки; антимонопольна діяльність держави; конкурентна політика.
50. Система показників кількісних змін економічного розвитку. Показники якісних змін економічного розвитку: індекс соціального розвитку, індекс розвитку людського потенціалу, індикатори сталого розвитку.
51. Структурні зміни в економіці. Методи структурної політики.
52. Управління державними корпоративними правами.
53. Сутність соціально-економічної стратегії. Визначення суспільних потреб та інтересів.
54. Стратегія структурних змін в економіці та критерії пріоритетності у структурній політиці.
55. Необхідність державного управління економікою. Об'єкти і суб'єкти державного управління.
56. Обґрунтування цілей. Стратегічна модель соціально-економічного розвитку України.
57. Поняття державного сектора економіки. Ефективність державного сектору економіки.
58. Управлінські відносини між суб'єктами та об'єктами. Основні риси державного управління.
59. Прогнозування валового внутрішнього продукту.
60. Установи сектора загального державного управління, джерела та порядок фінансування цих установ.
61. Ієрархія цілей. Стратегічні, тактичні і оперативні цілі державного управління та їх види.
62. Прогнозування рівня інфляції.
63. Інституційні перетворення у національній економіці.
64. Органи державного управління в системі державного регулювання економіки України.

65. Системний підхід у соціально-економічній політиці.
66. Приватизація. Світовий та національний досвід реформування відносин власності.
67. Загальна організаційна структура управління національним господарством.
68. Роль програмування в системі державного управління національною економікою.
69. Основні напрями, принципи та пріоритети приватизації в Україні.
70. Верховна рада як законодавчий орган управління економікою.
71. Співвідношення понять «програма» і «план». Форми поєднання прогнозу і плану (програми).
72. Завдання та функції органів центральної влади щодо управління процесами роздержавлення та приватизації.
73. Закони Верховної ради як правова база функціонування економіки.
74. Державна програма економічного і соціального розвитку України.
75. Об'єкти та способи приватизації. Корпоратизація.
76. Функції Кабінету Міністрів України у сфері економіки як центрального органу виконавчої влади.
77. Моделі і методи регулювання економіки.
78. Концепція національної безпеки України.
79. Роль галузевих органів державного управління економікою.
80. Державне регулювання економіки. Функції державного регулювання економіки.

6. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ

1. Блонська В.І. Економіка підприємства: теорія і практикум : навчально-методичний посібник для самостійної роботи студентів галузі знань «Економіка та підприємництво» / В.І. Блонська [та 8 інших] ; за редакцією Н.Г. Міценко, О.І. Яценко ; Укоопспілка. Львів: Видавництво «Магнолія 2006», 2019. 688 с.

2. Захарченко В.І., Меркулов М.М., Балахонова О.В. Економіка підприємства. Теорія : навчальний посібник. Львів: Видавництво «Магнолія 2016», 2019. 323 с.

3. Мацибора В.І. Збарський В.К., Мацибора Т.В. Економіка підприємства: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів; Міністерство освіти і науки України, Національний університет біоресурсів і природокористування України. Київ. Каравелла, 2018. 319 с.

4. Kuiper A. Business & Economics (Abraham Kuiper Collected Works in Public Theology) [ed. by Jordon J. Ballor & Melvin Flikkema]. Publisher: Lexham Press. 192 p.

5. Бхаттачарджи А., Ситник Н.І. Методологія і організація наукових досліджень: дослідження в соціально-економічних науках. НТУУ «КПІ». 2016. URL: http://management.fmm.kpi.ua/wpcontent/uploads/2014/12/Sytnik_Methodology.pdf

6. Поворознюк А. І. В. І. Панченко, Г. Є. Філатова Методологія та організація наукових досліджень: навч. посібник; Харківський політехнічний ін-т, нац. техн. ун-т. Харків : НТУ «ХПІ», 2016. 192 с.

7. Федішин І.Б. Методологія та організація наукових досліджень (опорний конспект лекцій для магістрів напрямку «Менеджмент»). Тернопіль, ТНТУ імені Івана Пулюя, 2016. 116 с.
8. Швець Ф.Д. Методологія та організація наукових досліджень : навчальний посібник. Рівне : НУВГП, 2016. 151 с.
9. Войтко С. В. Інтелектуальна власність для економістів навч. посіб для студ., які навчаються за екон. спец. / С. В. Войтко, І. О. Мікульонок. Київ : НТУУ «КПІ» Вид-во Політехніка, 2016. 192 с.
10. Гиль О.О. Економіка та організація діяльності об'єднань підприємств: навчальний посібник / О.О. Гиль. – К. : Ліра-К, 2015. – 248 с.
11. Данилюк М.О. Планування і контроль на підприємстві: навчальний посібник / М. О. Данилюк. – К.: Ліра-К, 2015. – 328 с.
12. Економіка підприємства: навч. посіб. / Н. Б. Юрченко, Р. С. Кравчук, І. Б. Запухляк, І. І. Василик. - Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2018. – 377 с.
13. Яркіна Н. М. Економіка підприємства: навчальний посібник / Н. М. Яркіна – К.: Ліра-К, 2019. – 596 с.
14. Єгорченков О. В. Азбука управління проектами. Планування : навч. посіб. / О. В. Єгорченков, Н. Ю. Єгорченкова, Є. Ю. Катаєва. – Київ: КНУ ім.Т.Шевченка, 2017. – 117 с.- Режим доступу: http://www.geol.univ.kiev.ua/lib/ABC_project_management.pdf
15. Економічна теорія: закономірності, практика та сучасність : підручник; Е. М. Забарна, О. М. Козакова, Н. О. Задорожнюк, Н. І. Волкова, В. А. Чередниченко. Херсон : Олді-Плюс, 2020. 410 с.
16. Панчишин С., Островерх П., Грабинська І. Аналітична економіка. Макроекономіка і мікроекономіка. Підручник у 2 книгах. Книга 1. Вступ до макроекономіки. К.: Апріорі, 2020. 648с.